

УДК 636.4.082

Замикула В.В., докторант

Волощук В.М., доктор сільськогосподарських наук

Підтереба О.І., кандидат біологічних наук

Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН

ВПЛИВ РІВНЯ НЕОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПРИБУТКОВЕ ВЕДЕННЯ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА

Рецензент – кандидат біологічних наук О.Ф. Сагло

Отримання рентабельної свинини забезпечується за рахунок ефективного балансу між витратами на виробництво свинини і виручкою від її реалізації. Чим менша частка кормів, а більша інших витрат у структурі собівартості виробництва свинини, тим нижче її рентабельність. Наведені дані показують, як рівень неосновних виробничих витрат впливає на прибутковість галузі свинарства. Матеріал статті наочно показує вплив окремих виробничих факторів на зміну рентабельності ведення господарської діяльності та її зв'язок з окремими технологічними параметрами.

Ключові слова: свинарство, технологічні показники, продуктивність, рентабельність.

Постановка питання. Свинарство – як одна із самих скоростиглих галузей тваринництва завжди приваблювала інвесторів. Нажаль, вона ж відноситься і до галузі з високим ступенем ризику неповернення фінансових вкладень. Розумне вкладання коштів у галузь з обов'язковим всебічним прогнозом можливих ризиків допоможе не лише отримувати високоякісні продукти харчування, а і високий прибуток.

Для того, щоб свинарство було рентабельним потрібно, в першу чергу спрогнозувати більшість можливих варіантів розвитку виробничої діяльності, і визначити, при якому рівні технологічних і цінових показників свинарство буде приносити прибуток, а при якому рентабельність виробництва буде низькою.

Для полегшення виконання поставленої задачі були розроблені спеціальні комп'ютерні програми, які дозволяють оперативну і всебічно аналізувати можливі ситуації та формувати прогноз розвитку галузі, потребу і обсяги вкладених коштів, витрати кормів і інших матеріалів, та визначати прибутковість господарської діяльності.

Матеріал і методика досліджень. Методологічною основою проведених досліджень була сучасна теорія і практика проведення економічних і зоотехнічних розрахунків по прогнозуванню економічної ефективності роботи сільськогосподарських підприємств. Методичний підхід по проведенню розрахунків описаний у наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Теоретичною і методичною основою досліджень є розробки економістів-аграрників та зоотехніків-технологів, фахівців з питань годівлі, кормовиробництва та впровадження ресурсощадних технологій у сільському господарстві [2, 6, 8, 9].

Алгоритм і програмний засіб технолого-економічного прогнозу ефективної роботи свинарського підприємства розроблені в операційному середовищі Borland Pascal-7.0.

При створенні програмних засобів, які дозволяють оптимізувати розрахунки і здійснення пошуку варіантів рентабельного ведення свинарства використані відповідні посібники [1, 3 - 7], нормативи яких взяті за основу.

Результати досліджень. Проведення оперативних розрахунків з одночасним залученням великої кількості показників (ціни на корми, енергоносії та інші матеріали, вирощену товарну і племінну продукцію) дозволяє швидко зробити прогноз по ефективному веденню господарської діяльності, а за потреби (змінюючи технологічні параметри) моделювати її розвиток та обирати варіанти, які дозволяють виробництво свинини зі збиткового робити прибутковим.

Зміна рівня рентабельності виробництва свинини при різних технологічних та цінових показниках наведена в табл. 1. Розрахунки будуть дійсні лише при дотриманні рівня всіх зазначених показників.

1. Зміна рівня рентабельності виробництва свинини при різних технологічних та цінових показниках

Показники	Варіант		
	1	2	3
Багатоплідність, гол.	10.0	11.0	11.0
Приріст поросят у підсисний період, г/добу	230	240	240
Приріст поросят у період дорошування, г/добу	450	470	470
Приріст поросят у 1 етап відгодівлі, г/добу	600	650	650
Приріст поросят у 2 етап відгодівлі, г/добу	700	750	750
Вихідна вартість комбікорму, грн./тонну			
Престартерного	4500	4300	4300
Стартерного	3500	3200	3200
Гроуер	2800	2600	2600
Фінішер	1700	1650	1650
Собівартість 1 кг реалізованої свинини, грн	17.7	16.5	15.2
Структура собівартості свинини			
вартість кормів, %	60.0	60.0	65.0
виробничі затрати, %	40.0	40.0	35.0
Ціна реалізації 1 кг свинини, грн.	15.0	16.0	17.0
Рівень рентабельності, %	-15.0	-2.9	11.8

Оцінюючи роботу підприємства по виробництву свинарської продукції (по варіанту 1) слід відмітити, що технологічні показники: перегули свиноматок у перший період поросності 20%, у другий період - 5%, багатоплідність 10 порослят/опорос, вибракування свиноматок після опоросу 10%, технологічний відхід порослят під маткою 12%, на дорошуванні – 6%, а у період відгодівлі – 2% це досить непогані для більшості господарств. Якщо ж при цьому врахувати, що тривалість підсисного періоду становить 36 днів, а відгодівля до маси 110 кг здійснюється з інтенсивністю росту 230 г у підсисний період, 450 г на дорошуванні, 600 г у перший період відгодівлі та 700 г у другий період відгодівлі з вартістю однієї тонни престартерного комбікорму 4500 грн, стартерного - 3500 грн., гроуер – 2800 та фінішер 1700 грн. повинні б дозволити вести галузь прибутково. Але два фактори, а саме у структурі собівартості корми становлять 60%, а 40% це інші видатки та відносно низька ціна реалізації, лише 15 грн/кг живої маси призведуть до збиткової рентабельності (-15%).

Якщо ж (варіант 2) переглянувши структуру раціонів оптимізувати її і добитись зниження вартості 1 тонни комбікорму стартер та гроуер на 200 грн, а фінішер лише на 50 грн, вибракувати малопродуктивних тварин і здійснити комплексний ретельний підбір батьківських пар і добитися підвищення лише окремих показників, а саме: багатоплідності на 1 поросля/опорос (11 гол.), інтенсивності росту у підсисний період на 10 г, на дорошуванні на 20 г та у першу і другу фази відгодівлі на 50 г, а також, за рахунок підвищення якості свинини реалізувати на 1 грн. дорожче то це дозволить підвищити

рівень рентабельності, але виробництво свинини все рівно буде все рівно буде залишатись збитковим (-3%).

Якщо (варіант 3), крім вище названих змін реалізаційна вартість свинини зросте ще на 1 грн. і досягне значення 17 грн./кг ж.м., а рівень господарських видатків зменшиться на 5% і досягне 35% у структурі собівартості свинини рентабельність господарської діяльності зросте майже до 12%.

Проведений аналіз показує, що рівень витрат комбікорму, тобто тієї частини, яка з різних причин просто втрачається (розсипали, впало на підлогу, закисло і т.д.), показує, що підвищення на 1 відсоток витрат комбікорму знижує майже на 1 відсоток рентабельність виробництва. Таким чином зниження безгосподарності є одним із ключових моментів прибуткового ведення галузі.

Слід відмітити, що кваліфікація обслуговуючого персоналу та культура ведення господарської діяльності також має значний вплив на рівень прибутковості галузі. Якщо ж за рахунок покращення умов утримання і годівлі, поліпшення ветеринарного стану та ін. добитись зменшення рівня технологічного відходу у підсисний період з 12 до 10 відсотків, у період дорошування з 6 до 4 відсотків та з 2,0 до 1,0% у період відгодівлі, це дозволить підвищити рентабельність виробництва аналогічно зміні не виробничих втрат комбікорму, з 5 до 0,5%. А якщо одночасно зменшити невиробничі витрати корму та підвищити рівень збереженості приплоду на всіх рівнях вирощування та відгодівлі то це дасть можливість досить суттєво підвищити рівень рентабельності виробничої діяльності.

Ще один приклад взаємодії окремих факторів та їх вплив на рентабельність господарської діяльності наведено в табл. 2.

2. Технологічні та цінові показники виробництва свинини

Показники	Варіанти				
	1	2	3	4	5
Багатоплідність, гол.	10.0	12.0	12.0	11.0	12.0
Приріст поросят у підсисний період, г/добу	180	180	250	210	250
Приріст поросят у період дорошування, г/добу	230	230	420	340	400
Приріст поросят у 1 етап відгодівлі, г/добу	390	390	610	550	630
Приріст поросят у 2 етап відгодівлі, г/добу	500	500	800	720	800
Вихідна вартість комбікорму, грн./тонну					
Престартерного	4500	4500	4500	4500	4500
Стартерного	3500	3500	3500	3500	3500
Гроуер	2700	2700	2700	2650	2650
Фінішер	1700	1700	1700	1700	1700
Собівартість свинини 1 кг, грн	22.1	21.7	17.3	17.4	13.6
Структура собівартості свинини					
вартість кормів, %	60.0	60.0	60.0	70.0	75.0
виробничі затрати, %	40.0	40.0	40.0	30.0	25.0
Рентабельність, %	-27.7	-26.1	-7.8	-8.0	17.5

При стабільних виробничих показниках (розрахунок 1 та 2) підвищення багатоплідності з 10 до 12 поросят на опорос дозволяє збільшити виробництво свинини, але рентабельність галузі зросте лише на 1,6%. Якщо ж при цьому досягнути показників середньодобових приростів до межі 250 г у підсисний період, 420 г – на дорошуванні і 800 г на відгодівлі, але у структурі собівартості корми займатимуть лише 60% рентабельність галузі зросте на 18% (розрахунок 3). Такого ж результату можна досягнути підвищивши середньодобові прирости до межі 210 г у підсисний період, 340 г на дорошуванні і 720 на відгодівлі, але частка кормів у структурі собівартості свинини повинна зрости до 70% і лише 30% можуть становити невиробничі видатки (розрахунок 4). Але і у цьому випадку рентабельність може бути низькою.

Щоб мати рентабельне виробництво свинини при вищезначених цінових та технологічних показниках необхідно добитись високого рівня ведення господарської діяльності, а саме: середня багатоплідність по стаду – 12 поросят, прирости під маткою - 250 г, у період дорощування – 400 г, на першому етапі відгодівлі – 630 і на другому етапі відгодівлі – 800 г. За таких умов навіть при реалізаційній вартості свиней живою масою по 16 грн./кг рентабельність становитиме близько 17%.

Таким чином за результатами аналізу впливу окремих факторів на прибутковість галузі можна сказати, що підвищення багатоплідності дозволяє збільшити обсяги виробництва свинини, але за рахунок зростання сумарних витрат корму відсоток рентабельності збільшиться несуттєво. Більш високий вплив на рентабельність виробництва свинини має добре налагоджена система кормоприготування та годівлі. Так, оптимізація раціонів дозволяє одночасно зменшити вартість 1 тонни комбікорму, підвищити його поживність, збалансувати складові до норми потреби окремих статевікових груп та підвищити рівень середньодобових приростів, що дозволяє отримати сумарний позитивний ефект.

Висновки. Технологічні та цінові фактори по різному впливають на прибутковість ведення галузі свинарства. Найбільший вплив мають інтенсивність росту, вартість корму та його частка у структурі собівартості свинини. Щоб отримувати рентабельну свинарську продукцію необхідно збільшити частку корму у структурі собівартості, обмежити нецільове використання коштів, економно використовувати кормові і енергетичні ресурси, максимально оптимізувати раціони з приведенням їх складу до норм фізіологічної потреби. Лише комплексне поєднання всіх факторів і цільова направлена їх дія дозволить господарську діяльність з виробництва свинини вести прибутково і мати високі відсотки окупності вкладених у виробництво коштів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Відомчі норми технологічного проектування. Свинарські підприємства. ВНТП СГіП-46-2.95.- К., 1995. 40 с.
2. Василенко В.Н. Технология производства свинины / Василенко В.Н., Третьякова О.Л., Михайлов Н.В. / Учебное пособие. – Новочеркасск, 2003.- 88 с.
3. Василенко В.Н. Методика расчетов основных производственных показателей при поточной и циклично-туровой системе опоросов / Василенко В.Н., Третьякова О.Л., Михайлов Н.В./ Учебное пособие. – Новочеркасск, 2003.- 38 с.
4. Інструкція з бонітування свиней. К.: 2003.- 64 с.
5. Кобилянська О.М. Ризик як економічна категорія і його особливості в аграрному виробництві // Економіка АПК.- 2008.- №1.- С.140-145
6. Облік в сільськогосподарських підприємствах за національними стандартами / Посібник. К., 2000.- 218 с.
7. Планування, облік і калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств. – Полтава, 2001.- 62 с.
8. Формування нормативних витрат і доходів та баланси сільськогосподарської продукції в Україні та інших країнах світу / за ред. О.М.Шпичака. – К.: ІАЕ, 2003.- 484 с.
9. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві: теорія, методологія, практика / За ред. П.Т.Саблука, Ю.Ф.Мельника, М.В.Зубця, В.Я.Мессель-Веселяка. / т.1.-К., 2008.

Замыкула В.В., Волощук В.М., Подтереба А.И. Влияние уровня неосновных производственных затрат на прибыльность ведения отрасли свиноводства.

Получение рентабельной свинины обеспечивается за счет эффективного баланса между затратами на производство свинины и выручкой от её реализации. Чем ниже процент стоимости кормов и чем выше других затрат в структуре себестоимости, тем ниже рентабельность производства. Приведенные данные показывают, как уровень неосновных

производственных затрат влияет на прибыльность отрасли свиноводства. Материал статьи наглядно показывает влияние отдельных производственных факторов на изменение рентабельности ведения хозяйственной деятельности та ее связи с отдельными технологическими параметрами.

Ключевые слова: свиноводство, технологические показатели, продуктивность, рентабельность.

V.V. Zamykula, V.M. Voloshchuk, O.I. Pidtereba. The influence of a level not basic production expenditures on the profitability of conducting pig breeding field.

Getting the profitable pork is provided at the expence of an effective balance between expenditures on pork production and takings from its realization. If the percent of a cost of feed-stuffs is lover and it is higher other expenditures in the structure of a cost, then the efficiency of production is lower. Given data show like a lekel of not basic production expenditures influences on the profitability of pig breeding field. The influence of separated production factors on a change of the efficiency of conducting an economical activity and its connection with separated technological parameters is shown in the article.

Key words: pig breeding, technological indexes, productivity, efficiency.